

DOJRZAŁOŚĆ SZKOLNA – PORADNIK DLA RODZICÓW

Opracowanie: Zespół Opieki nad Dziećmi w Wiek przedszkolnym

Dojrzałość szkolna – definicja

Pojęcie dojrzałości szkolnej, bo tak określa się gotowość do podjęcia przez dziecko zadań i obowiązków, jakie stawia przed nim szkoła, obejmuje zarówno jego rozwój umysłowy, fizyczny, emocjonalno-społeczny, jak i poziom opanowania umiejętności i wiadomości przygotowujących dziecko do podjęcia nauki czytania, pisanie i liczenia.

Zgodnie z podstawą programową wychowania przedszkolnego dziecko kończące roczne obowiązkowe przygotowanie przedszkolne i rozpoczynające naukę w klasie pierwszej w odniesieniu do poszczególnych obszarów powinno posiadać określone wiadomości i umiejętności.

Na gotowość szkolną składają się działania nauczycieli oraz opiekunów, a także aktywność własna dziecka.

Rozwój poznawczy – dziecko:

- chce się uczyć, interesuje się książkami i opowiadaniem,
- podczas rysowania, zabawy, czytania przez dorosłego – potrafi skupić się na zadaniu i stara się doprowadzić je do końca, nawet jeśli jest ono długie i monotonne,
- rozumie polecenia formułowane przez dorosłych,
- zapamiętuje wierszyki, piosenki oraz polecenia,
- opowiada historyjki do obrazków i układa je według logicznego ciągu zdarzeń,
- potrafi się przedstawić, wie, ile ma lat i gdzie mieszka oraz jaką pracę wykonują jego rodzice,
- klasyfikuje przedmioty według cechy: wielkości, kształtu, koloru, przeznaczenia,
- układa przedmioty w grupy, szeregi, rytmy,
- odczytuje proste rysunki i symbole,
- zna pory roku, ich kolejność i towarzyszące im zjawiska atmosferyczne, wymienienia dni tygodnia i miesiące,
- posługuje się pojęciami dotyczącymi następstwa czasu np. wczoraj, dzisiaj, jutro, rano, wieczorem,
- posługuje się pojęciami dotyczącymi zjawisk przyrodniczych,
- odróżnia fikcję do rzeczywistości,
- rozpoznaje litery, którymi jest zainteresowane na skutek zabawy i spontanicznych odkryć,
- odczytuje krótkie wyrazy utworzone z poznanych liter w formie napisów drukowanych,
- podejmuje samodzielną aktywność poznawczą np. oglądanie książek,
- rozumie bardzo proste polecenia w języku obcym nowożytnym i reaguje na nie.

Umiejętności matematyczne – dziecko:

- liczy obiekty po kolei do dziesięciu,
- ma wykształcone pojęcie liczby,
- rozpoznaje cyfry od 0 do 9 oraz liczbę 10,
- potrafi dodawać i odejmować, pomagając sobie liczeniem na palcach lub innych zbiorach zastępczych,
- odróżnia liczenie błędne od poprawnego,
- porównuje zbiory pod względem ilości elementów,

- przelicza i posługuje się liczebnikami porządkowymi,
- rozróżnia stronę lewą i prawą, określa położenie obiektów w stosunku do własnej osoby, a także w odniesieniu do innych obiektów,
- zna podstawowe figury geometryczne i potrafi je narysować,
- eksperymentuje, szacuje, przewiduje, dokonuje pomiaru długości przedmiotów, wykorzystując np. dłoń, stopę, but,
- rozpoznaje modele monet i banknotów o niskich nominałach, porządkuje je, rozumie, do czego służą pieniądze w gospodarstwie domowym.

Percepcja wzrokowa – dziecko:

- posiada orientację na kartce papieru,
- rysuje według wzoru,
- wskazuje szczegóły różniące dwa obrazki,
- składa obrazek z elementów w jedną całość,
- układa klocki lub inne przedmioty według wzoru,
- potrafi zapamiętać szczegóły na obrazku.

Percepcja słuchowa – dziecko:

- dzieli zdanie na słowa,
- dzieli słowo na sylaby oraz wyodrębnia głoski na początku i na końcu w słowach o prostej budowie fonetycznej,
- łączy sylaby w słowa i głoski w słowa,
- zapamiętuje i powtarza szeregi słów, cyfr,
- śpiewa piosenki, porusza się przy muzyce i do muzyki, wyraża ją ruchem.

Rozwój mowy – dziecko:

- zwraca się bezpośrednio do rozmówcy, utrzymuje kontakt wzrokowy,
- stara się mówić poprawnie pod względem artykulacyjnym i gramatycznym,
- umie regulować swój oddech tak, aby mówić płynnie, niezbyt głośno, dostosowując ton głosu do sytuacji,
- uważnie słucha, pyta o niezrozumiałe fakty, odpowiada na pytania i formułuje dłuższe logiczne wypowiedzi.

Rozwój fizyczny – dziecko:

- chętnie uczestniczy w zabawach ruchowych,
- sprawnie chodzi i biega, zachowuje równowagę,
- posiada umiejętność skakania, rzucania i łapania piłki, jazdy na rowerze,
- inicjuje zabawy konstrukcyjne, majsterkuje, buduje, wykorzystując zabawki i inne dostępne materiały,
- stara się utrzymywać prawidłową postawę ciała i koordynację w stopniu pozwalającym na rozpoczęcie systematycznej nauki czynności złożonych, takich jak czytanie i pisanie.

Czynności samoobsługowe – dziecko:

- umie się umyć i wytrzeć oraz umyć zęby,
- właściwie zachowuje się przy stole podczas posiłków,
- nakrywa do stołu i sprząta po sobie,
- samodzielnie korzysta z toalety,
- samodzielnie ubiera się i rozbiera, dba o swoje rzeczy,
- utrzymuje porządek w swoim otoczeniu.

Rozwój manualny, grafomotoryczny – dziecko:

- prawidłowo trzyma przybory i stosuje odpowiedni nacisk podczas rysowania,
- rysuje postać ludzką,
- odwzorowuje znaki graficzne, podstawowe figury geometryczne i szlaczki,
- mieści się w konturach i liniaturze,
- maluje, lepi z plasteliny i potrafi posługiwać się nożyczkami,
- kreśli wybrane litery i cyfry.

Co dziecko powinno umieć – rozwój społeczno-emocjonalny

- rozpoznaje i nazywa emocje, próbuje sobie z nimi poradzić stosując akceptowane społecznie sposoby,
- potrafi uszanować emocje innych,
- przestrzega i rozumie normy społeczne,
- czeka na polecenie lub na swoją kolej, stara się powstrzymać od natychmiastowych działań,
- radzi sobie z oceną, przegraną/porażką,
- potrafi rozstać się z rodzicami,
- współdziała w zabawach i sytuacjach zadaniowych,
- używa zwrotów grzecznościowych,
- komunikuje się z innymi, wyraża swoje oczekiwania,
- potrafi pocieszyć kolegę, stanąć w obronie innego dziecka, chętnie się dzieli,
- czuje się częścią grupy, a polecenia kierowane do grupy odnosi do siebie,
- ma adekwatną i stabilną samoocenę.

Co może zrobić rodzic, aby jego dziecko osiągnęło gotowość szkolną i mogło z sukcesem rozpocząć naukę szkolną?

Przede wszystkim systematycznie wykonywać wraz z dzieckiem różne ćwiczenia, które mają na celu:

wspieranie przygotowania do nauki czytania:

- codzienne czytanie dziecku, zadawanie pytań do treści, przerywanie w pewnym momencie i zastanawianie się, co będzie dalej,
- zachęcanie do tworzenia własnych opowiadań i zadawania pytań,
- czytanie wierszyków z rymami, śpiewanie piosenek, układanie rymowanek,
- zadawanie zagadek logicznych, rebusów,
- rozróżnianie głoski od litery,
- wyszukiwanie przedmiotów zaczynających się na daną głoskę,
- określanie głoski na końcu słowa,
- uczenie gloskowania z wykorzystaniem obrazków przedstawiających dane słowo,
- dobieranie rymujących się słów na podstawie obrazków,
- różnicowanie słów o podobnym brzmieniu (półka – bułka, pije – bije, pąk – bąk),

wspieranie przygotowania do nauki pisania:

- wykonywanie różnych prac plastycznych i ćwiczeń manualnych - malowanie palcami, kolorowanie, rysowanie po śladzie, poprzez łączenie kropek, samodzielne rysowanie rozpoczętego szlaczka, obrysowywanie różnych przedmiotów, wycinanie po śladzie, lepienie z plasteliny, wydzieranie, wyklejanie, wykonywanie origami, szukanie i rysowanie drogi w labiryncie,
- przygotowywanie do opowiadań własnych ilustracji, zwracanie uwagi na wypowiedzianie się pełnymi zdaniami, poprawnymi pod względem gramatycznym,

- układanie obrazków z guzików, patyczków, kolorowych kartoników, pociętych pocztówek na wzorze lub według wzoru, a także bez wzoru,
- zabawy typu „memory”, odnajdywanie szczegółów na obrazku,
- zwrócenie uwagi na prawidłowy chwyt ołówka, kredki,

wspieranie przygotowania do nauki matematyki:

- przeliczanie różnorodnych elementów, np. ile talerzy należy położyć, aby wystarczyło dla wszystkich domowników; układanie elementów w szeregi, sekwencje,
- zachęcanie dziecka do uczestnictwa w pieczeniu, gotowaniu, pozwalanie na odmierzanie odpowiedniej ilości potrzebnych produktów,
- wskazywanie i nazywanie kierunków: nad, pod, na, w środku, na zewnątrz, przede mną, za mną, obok, po prawej, po lewej stronie,
- nazywanie, jaki kształt ma jakiś przedmiot, wyszukiwanie jak największej ilości przedmiotów o kształcie np. koła,
- układanie kształtów z patyczków, rysowanie kół, kwadratów, prostokątów i trójkątów, na przykład patykami na piasku, kredą na chodniku, farbami na dużym arkuszu papieru itp.,
- używanie liczebników porządkowych, na przykład kiedy idzie się z dzieckiem do sklepu, do lekarza; liczenie, ilu klientów/pacjentów czeka w kolejce, wskazywanie, kto wejdzie do gabinetu pierwszy, kto drugi, trzeci...

wspieranie rozwoju społeczno-emocjonalnego:

- rozmawianie z dzieckiem o uczuciach i trudnych sytuacjach oraz sposobach poradzenia sobie,
- zapewnianie dziecku możliwości spędzania czasu z innymi dziećmi, również poza przedszkolem,
- wykorzystywanie gier planszowych, w których można wygrać lub przegrać,
- odgrywanie z dzieckiem scenek, podczas których może ono wcielić się w różne role w wybranej sytuacji społecznej, np. zwrócenie się o pomoc do nauczyciela,
- zabieranie dziecka w różne miejsca, do biblioteki, banku, na pocztę, i tłumaczenie ich przeznaczenia oraz sposobu zachowania się podczas pobytu,
- wspólne z dzieckiem szukanie możliwych rozwiązań problemów, unikanie narzucania tylko własnych pomysłów,
- umożliwienie dziecku podejmowania własnych decyzji (prezent dla kolegi), wyborów (kupowanie/zakładanie ubrań), pomysłów, (np. co ma wisieć na tablicy korkowej zawieszanej nad biurkiem dziecka)
- włączanie dziecka w wykonywanie prac domowych, zastosowanie podziału pracy, unikanie wyręczania.

Aby próg szkolny dziecko przekroczyło w miarę spokojnie, bez stresu, należy je do tego przygotować:

- nigdy nie wolno straszyć dziecka szkołą i nauczycielami,
- dziecko powinno się cieszyć, że idzie do szkoły,
- powinno uczestniczyć w zakupach przyborów szkolnych, móc wybrać to, co mu się podoba,
- wcześniej przygotujmy biurko, półkę na książki i przybory szkolne, stałe miejsce do pracy,
- ważna jest dobra atmosfera emocjonalna w domu,
- przestrzeganie stałego rozkładu dnia,

- uczestniczenie w spotkaniach organizowanych na terenie szkoły, spacer w pobliżu szkoły,
- czytanie bajek o pójściu do szkoły.